

Rettentő szimmetria

Baran bo Odar, Jantje Friese: Sötétség (Dark)

A Netflix első német gyártású sorozata nemcsak a *Stranger Things*-elvonásban szenvedőknek lehet felüdülés, hanem maga jogán is egy kifejezetten különleges hangulatú, történetvezetésében és problémafelvetésében egyszerre játékos és székhez szegező produkcióról van szó, amely garantáltan szolgál majd gondolkodnivalóval a záróepizód után is.

Az első szezon eleje bármelyik Stephen King-adaptáció lehetne. Egy álmos kisvárosban eltűnik egy gyermek. Családjá, főleg rendőr apja kétségbeesve keresi a kisfiút a Winden melletti erdőben, illetve az erdő



mélyén megbúvó, fiatalok titkos találkahelyeként is szolgáló barlangban. A helyi iskolába járó tinik is megpróbálnak hozzájárulni a rejtély felgöngyölítéséhez, miközben, koruknál fogva elvárható módon, szerelmesek, féltékenyek, és lázadznak a szüleik ellen, mi, nézők pedig lassan, nagyon lassan bepillantást nyerünk a cselekmény mozgatórugójaként működő családok tagjai közötti szövevényes viszonyokba.

Hogy hogyan jut el három szezon alatt ebből az egyszerű felvetésből a sorozat oda, hogy mára a Wikipedia-oldalán jó eséllyel több diagram és ágrajz található, mint a Kvantummechanika címszó alatt? Lassan és megfontoltan, de mindvégig lebilincselően, a címhez méltó sötét hangulatban, mégis valahol játékosan, miközben minden sarok mögött meglepetésekkel és szédítő fordulatokkal tartja fogva képzeletünket. Onnantól, hogy az első szereplővel alászállunk mi is a barlang mélyébe, és megértjük, hogy a járat túlsó vége, nos, valahol egészen máshol van, egyre gyorsuló örvényként ránt magával a cselekmény, egy rejtélyből kettő, majd exponenciálisan egyre több lesz, és ezzel együtt a történet is először csak lassan, finoman, majd egyre hevesebb tempóban válik egyre sokrétűbbé és bonyolultabbá. És ahogy bonyolódik, úgy kerül egyre távolabb a *Stranger Things*-féle történetmeséléstől, amelyhez a vége felé már aligha lehetne hasonlítani. Itt is kezdetben egy fiatalokból álló csapatot követünk, amint a kisvárosukat egyre sűrűbben behálózó sötét fenyegetés ellen próbálják felvenni a harcot, miközben a misztikumnál még érthetlenebbnek és veszélyesebbnek tűnik a felnőttek világa, intrikáik, hazugságaik és kisebb-nagyobb tragédiáik. Az első néhány epizódban akár még azt is hihetjük, hogy egy tótágas-típusú másik világból érkezik a baj, és valamiféle interdimenzionális szörnyek ellen kellene küzdeni, mint az amerikai előd esetében. Itt azonban rémek felbukkanása helyett a világ hasad meg: először ketté, aztán még tovább, és világossá válik, hogy a fenyegetés maga sem külső, hanem, néhány csavarral, a városka lakóitól és az itt őrzött sötét titkokból ered – a cselekmény pedig gyorsvonatként robog a talán elkerülhetetlen vég iránt.

A kacifántos történet mellett a *Sötétség* képi világa is lenyűgöző. Nemcsak a fakó, fénytelen, néhány – mindig jelentő-

ségteljes – színfolttal (például egy sárga esőkabáttal, ami végigvezet a három évadon) operáló fényképezés miatt, hanem azért is, mert a megkettőződést, megsokszorozódást folyamatosan nyugtalanítóan szimmetrikus képekkel, tükörjátékokkal, sőt, az utolsó szezonban már konkrét fordított kompozíciókban is kifejezésre juttatják az alkotók.

Az állandóan középre komponált emberalakok, két oldalukon a szinte teljesen egymás tükörképének tűnő erdőrészlettel, már csak a beállítás miatt is baljósnak tűnnek. Mindez pedig csak fokozódik, amikor az időanomáliák először kezdenek megmutatkozni, majd lassan megszokjuk, hogy a főbb szereplőket nem egy, hanem több megjelenési formájukban kell követnünk. A karaktereket ugyanis különböző életkorokban látjuk (általában háromban, fiatalként, felnőttként és idősen, de olyan is van, aki gyermekként is felbukkan), az időutazás miatt azonban az életkor nincs harmóniában a filmben eltelt idővel, a szereplők pedig nemcsak találkoznak, hanem gyakran együttműködnek vagy épp egymás ellen dolgoznak más életkorbeli önmagukkal. A szereplőket a különböző korokban más-más színész alakítja, így a figurák megkettőzéséhez általában társuló vizuális trükkökre, a rendkívül ritkán hiteles fiatalító vagy öregítő maszkokra vagy – ami még rosszabb lenne – számítógépes grafikákra nincs szükség (szerencsére). Azt azonban így sem könnyű megszokni, hogy egy szereplő az valójában (legalább) három, az itt és a most relatív, és

minden síkban minden esemény előre és visszafelé is hat, gyakran megoldhatatlannak tűnő hurkokban harap saját farkára, később pedig, amikor már tényleg minden, de minden lehetséges, maguk az események is elveszítik a súlyukat valamennyire – de erről már poénlelövés vétke miatti fővesztés terhe mellett nem beszélek többet.



Maszkban. Jonas Kahnwald (Louis Hofmann) eltökélte, hogy kideríti az igazságot

Az agytekerő történet mellett az érzelmek sem hiányoznak a *Sötétségből*. Szereplőink többalakúsága (és a sokszor érthetetlen, meghökkentő személyiségváltozás, amelyen életkorból életkorba lépve keresztülmennek) nem hat elidegenítően, épp ellenkezőleg: azzal, hogy az emberek múltját, jelenét és elkerülhetetlen (?) jövőjét is látjuk, csak még jobban megértjük tragikumukat, és velük együtt reménykedünk, hogy végül sikerülni fog kilépniük az időcsapdából.

Ha az első szezont inkább arra kell odafigyelnünk, hogy a családi viszonyokat és neveket észben tartjuk, a másodiknál pedig úgy érezzük, jegyzetfüzet nélkül le sem érdekes ülnünk a tévé elé, a harmadiknál a legjobb stratégia, ha elengedjük a dolgot, és meg sem próbálunk első nézésre minden szálát követni, csak hagyjuk, hogy átrobogjon rajtunk. A népes színészgárda üdítően európai módon játszik, a gyerek- és fiatal szereplők maximálisan komolyan veszik a feladatot, ami segít követni a kusza szálakat még akkor is, ha az amerikai hagyományokkal ellentétben itt nem keveset kell várnunk ahhoz, hogy az események egyetlen család vagy egy-két szereplő drámájára szűküljenek, és innen kitekintve láthassunk rá a perspektívaváltás miatt leegyszerűsödő nagy képre. Az utolsó stáblista után is elég feladat kibogozni a történetszálakat, de szerencsére a YouTube és maga a Netflix is számos magyarázó videóval szolgál. A hozzám hasonlóan nem hamvasan fiatal nézőket a történet

furcsa dinamikája (ami a végére már inkább itt-ott, ekkor-akkor, az ilyen-olyan korú szereplők között elhangzott filozofikus hangvétellű párbeszédekben fog kimerülni, amelyek viszont a maguk rendjén vannak olyan izgalmasak, mint másutt egy akciójelenet) sejtésem szerint leginkább az *Eltűntek (Lost)* című korszakalkotó tévésorozatra fogja emlékeztetni, amelyről talán többet beszéltünk a lezárás után, mint addig, amíg műsoron volt, de a *Sötétség* lezárása szerencsére sokkal jobban sikerült, mint a *Losté*. Mindent egybevetve, bár elemeiben nagyon is ismerős lesz, az igazi meglepetés mégis az, hogy időutazós (meg másféle utazós) történetben is lehet még mindig újat mondani.

NAGY ORSOLYA

SÖTÉTSÉG (DARK)

2017–2020 (3 évad)

Alkotók: Baran bo Odar, Jantje Friesse

Rendezte: Baran bo Odar

Fényképezte: Nikolaus Summerer

Zene: Apparat, Ben Frost

Szereplők: Louis Hofmann, Maja Schöne, Lisa Vicari, Oliver Masucci, Jördis Triebel